

USAID
ОД АМЕРИКАНСКИОТ НАРОД

ПРИРАЧНИК за подготвка и спроведување на проекти во единиците на локалната самоуправа во 7 чекори

Декември 2021

Овој прирачник е подготвен од Орхидеја Кальошевска во рамки на Проектот на УСАИД за зајакнување на капацитетите за искористување на ресурсите, со поддршка на американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД).

Мислењата изразени во овој прирачник за подготовкa и спроведување на проекти во единиците на локалната самоуправа во 7 чекори, е одговорност на Кардно Емерџинг Маркетс САД, лтд., и не ги изразуваат ставовите на Агенцијата на САД за меѓународен развој или на Владата на Соединетите Американски Држави.

СОДРЖИНА

1. ОСНОВНИ ПОИМИ	6
1. ШТО Е ПРЕДЛОГ-ПРОЕКТ?	6
2. ШТО Е ПРОЕКТЕН ЦИКЛУС И ШТО ОПФАЌА ТОЈ?	7
3. ФАЗИ ОД ПРОЕКТНИОТ ЦИКЛУС.....	8
1) ПРОГРАМИРАЊЕ	8
2) ИДЕНТИФИКАЦИЈА	8
3) ФОРМУЛАЦИЈА.....	8
4) ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА.....	9
5) ЕВАЛУАЦИЈА.....	9
6) РЕВИЗИЈА.....	9
7) КОМУНИКАЦИЈА И ТРАНСПАРЕНТНОСТ	9
4. ПРИСТАП НА ЛОГИЧКА РАМКА (ПЛР).....	9
2. КЛУЧНИ ЧЕКОРИ ВО ПРОЦЕСОТ НА ИДЕНТИФИКАЦИЈАТА, СПРОВЕДУВАЊЕТО И СЛЕДЕЊЕТО НА ПРОЕКТИТЕ	11
2.1. Прв чекор: Внатрешна подготовка на Единиците на локална самоуправа - ЕЛС/општини	11
2. 1.1. Општински тим за идентификација и развој на проекти	11
2.1.2. Развивање култура за внатрешна координација помеѓу одделенијата за процена на потребите и собирање податоци за идентификација на проектни идеи и меѓусекторска соработка и вклучување на секундарните корисници	12
2.1.3. Идентификување можни партнери	13
2.1.4. Процена на финансиските капацитети на ЕЛС	17
2.2. Втор чекор: Избор и приоретизирање на проектите.....	18
2.2.1. Анализа на логичката рамка	21
2.3. Трет чекор: Идентификација на можноот финансирање (водење база на податоци за можните извори на финансирање)	27
2.4. Четврти чекор: Развој и управување со проекти или фаза на формулатија кога детално се формулира проектната идеја и се дефинираат:	30
2.4.1. Апликациска форма	30
2.5. Петти чекор: Усогласеност на следењето и известувањето	32
2.6. Шести чекор: Промоција на резултатите од проектот	34
2.7. Седми чекор: Одржливост.....	34

Почитуван читателу,

Овој практичен водич за „Подготовка и развој на проекти и пристап до надворешни извори на финансирање“ е изработен во рамките на проектот на УСАИД за Зајакнување на капацитетите за искористување на ресурсите.

За што служи овој прирачник?

Прирачникот дава информации и совети корисни за подготовкa на успешни апликации за проекти, практични препораки за управување и известување за напредокот во реализацијата на проектите.

За кого е наменет?

Прирачникот треба да послужи како алатка на општините во процесот на идентификување, подготовкa и спроведување на проектите, со цел да станат поефикасни и да се обезбеди нивна непречена реализација во функција на подобрување на животот на граѓаните на локално ниво.

Водичот опфаќа 7 крупни чекори при идентификацијата, спроведувањето и следењето на проектите.

1. Прв чекор: Внатрешна подготовка на Единиците на локална самоуправа-ЕЛС/општини

- Формирање тим (вработени и надворешни експерти) за идентификација и развој на проекти.
- Развивање култура за внатрешна координација помеѓу одделенијата за процена на потребите и собирање податоци за идентификација на проектни идеи преку креирање тимови за развој на меѓусекторски проекти и вклучување на секундарните буџетски институции.
- Идентификување можни партнери.
- Процена на финансиските капацитети и сл.

2. Втор чекор: Избор и приоретизирање на проектите

- **Програмирање** - во оваа фаза се анализираат развојните приоритети на одредена општина или регион и на која финансиска поддршка треба да се насочи.
- **Идентификација** - во оваа фаза проектните идеи се идентификуваат и детално се анализираат проблемите на терен.

3. Трет чекор: Идентификација на можните извори на финансирање (водење база на податоци за можните извори на финансирање)

- Овој чекор вклучува подготовка на табела со сите можни извори на финансирање за различни видови проекти (по сектори).

4. Четврти чекор: Развој и управување со проекти или фаза на формулатија кога детално се формулира проектната идеја и се дефинираат:

- целите;
- резултатите;
- проектните активности;
- буџетот;
- процесот на следење/мониторинг;
- евалуација и ревизија на спроведувањето на проектот.

Во зависност од правилата на донаторот, ова фаза може да биде поделена во две потфази:

- Подготовка на концептна нота; и
- Подготовка на комплетна проектна апликација.

5. Петти чекор: Усогласеност на следењето и известувањето

- Преку управување со податоците да се покаже напредокот кон целите на проектот.
- Размена на редовни информации поткрепени со документи со договорниот орган.
- Организирање и спроведување повремени теренски посети.

6. Шести чекор: Промоција на резултатите од проектот заедно со извештаите за трошење е исклучително важен сегмент кој подразбира:

- Обезбедување видливост на вашиот труд проследен со клучните пораки кои би требало да допрат до крајните корисници, граѓаните и јавноста во целост.

7. Седми чекор: Одржливост, подразбира дека резултатите од проектот ќе траат и по целосното завршување на проектот.

Се надеваме дека овој практичен водич за управување со проекти финансиирани од различни извори (домашни и странски) ќе Ви помогне подобро да го разберете процесот на управување со проекти и ќе Ве поттикне активно да учествувате во националните и во меѓународните повици за проекти, не само како проектни партнери, туку и како проектни лидери.

Со среќа!

1. ОСНОВНИ ПОИМИ

1. ШТО Е ПРЕДЛОГ-ПРОЕКТ?

Предлог-проектот е писмена форма за добивање финансиски и други материјални средства. Предлог-проектот е еден вид барање за финансирање, но и ветување дека барателот со реализацијата на планираните активности ќе придонесе кон определени позитивни промени во заедницата. Значењето на предлог-проектот се заснова на претпоставката дека општината која бара одредени средства и потенцијалниот донатор се стремат кон некои заеднички и/или исти вредности и цели. Предлог-проектот обично има одредена форма која е вообичаено дадена од потенцијалниот донатор. Писмениот предлог-проект е документ, описувајќи проблем што постои во заедницата и кој треба да се реши. Тој во исто време нуди можно решение за проблемот. Пишувачтво предлог-проект ја претставува фазата на планирање на чекорите што треба да се преземат во ограничено време. На некој начин, тоа е и средство за убедување на донаторите за значењето и важноста на проблемот со кој сакаме да се справиме. Предлог-проектот е и наше ветување што му го даваме на донаторот дека ќе ги постигнеме посакуваните резултати согласно планираните активности, а тоа е наша обврска.

2. ШТО Е ПРОЕКТЕН ЦИКЛУС И ШТО ОПФАЌА ТОЈ?

Управување со проектен циклус (УПЦ) е термин кој се користи за описување на активностите за раководење и процедурите за донесување одлуки кои се користат за време на спроведувањето на поединечните фази на проектот (вклучувајќи ги и главните должности, улоги и одговорности, главните документи и опции за донесување одлуки).

Трите главни принципи на управување со проектен циклус:

1

Критериумите и процедурите за одлучување се дефинирани за секоја фаза во циклус (вклучувајќи ги главните барања и критериуми за информации за оценување на квалитетот);

2

Фазите во циклусот се прогресивни и последователни - секоја фаза мора да се заврши пред да преминете на следната;

3

Новото програмирање и идентификацијата се засноваат на резултатите од мониторингот и евалуацијата како дел од структуриран процес на повратна информација и институционално учење.

УПЦ гарантира дека проектите се:

- во согласност со долгочните цели на општината кои обезбедуваат финансиска поддршка за спроведување на проектот;
- релевантни за усвоената стратегија и за реалните проблеми на целните групи корисници;
- остварливи - што значи дека целите може да се постигнат во рамките на планираното/очекувањата и капацитетите на спроведувачот на проектот;
- дека резултатите од проектот се мерливи и одржливи.

3. ФАЗИ ОД ПРОЕКТНИОТ ЦИКЛУС

Проектниот циклус се состои од фази кои се поврзани и последователни.

Графикон 1: Проектен циклус

1) ПРОГРАМИРАЊЕ

Во оваа фаза се анализираат развојните приоритети на земјата, регионот или општината која финансиска поддршка треба да се насочи.

Целта на оваа фаза е да се идентификуваат главните цели и приоритети на општината и обезбедување соодветна програмска рамка, во рамките на која може дополнително да дефинира проекти.

2) ИДЕНТИФИКАЦИЈА

Во оваа фаза проектните идеи се идентификуваат и детално се анализираат кориснички проблеми. Неопходно е да се процени дали концептниот проект (идејата) е релевантен за приоритетните локални потреби и дали е во согласност со приоритетите утврдени во јавните политики/стратешки документи.

3) ФОРМУЛАЦИЈА

Во оваа фаза детално се формулира проектната идеја и се дефинираат: целите, резултатите, проектните активности, буџетот, целните групи, распоредот на активности,

процесот на следење и евалуацијата на спроведувањето на проектот/изведбата на проектот (евалуација).

4) ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

Во фазата на имплементација неопходно е да се предложат активности кои водат кон постигнување резултати, а потоа и поставените цели. Тоа се обезбедува преку употреба на детални проектни акциски планови и однапред дефинирани механизми за следење и внатрешна евалуација.

5) ЕВАЛУАЦИЈА

Во оваа фаза се оценува дали се постигнати планираните придобивки, дали се оние кои се одржливи и кои лекции се научени.

6) РЕВИЗИЈА

Паралелно со евалуацијата, при ревизијата се проверува дали се валидни, во согласност со законите, правилата и критериумите за ефикасност, ефективност и економичност, односно дали средствата се користеле на законски начин.

7) КОМУНИКАЦИЈА И ТРАНСПАРЕНТНОСТ

Во разбирање на проектниот циклус што го користат меѓународните организации потребно е што е можно повеќе општините да овозможат вклучување на локалната јавност и сите засегнати страни во процесот на избор на приоритети во локалната заедница кои можат финансиски да бидат поддржани од расположливите средства, вклучително и фондовите на ЕУ, друга донаторска помош или фондови од централната власт.

4. ПРИСТАП НА ЛОГИЧКА РАМКА (ПЛР)

Пристапот на логичка рамка (ПЛР) е методологија која главно се користи за дизајн, следење и евалуација на меѓународни развојни проекти. ПЛР се состои од две клучни фази: фаза на анализа и фаза на планирање. Дизајнирањето квалитетна проектна идеја подразбира соодветна примена на двете фази во процесот.

Без соодветно спроведена аналитичка фаза не е можно да се подготви квалитетен предлог-проект!

Табела1: Пристап на логичка рамка (ПЛР)

ФАЗА НА АНАЛИЗА	ФАЗА НА ПЛАНИРАЊЕ
АНАЛИЗА НА КОНТЕКСТОТ	ДЕФИНИРАЊЕ ЛОГИКА НА ДЕЈСТУВАЊЕ
АНАЛИЗА НА ЗАИНТЕРЕСИРАНИТЕ СТРАНИ	ДЕФИНИРАЊЕ ПРЕТПОСТАВКИ
ИНСТИТУЦИОНАЛНА АНАЛИЗА	ОДРЕДУВАЊЕ ИНДИКАТОРИ
АНАЛИЗА НА ПРОБЛЕМОТ	ОПИС НА АКТИВНОСТИТЕ
АНАЛИЗА НА ЦЕЛИТЕ	ПОДГОТОВКА НА БУЏЕТОТ

Фазата на анализа се состои од низа анализи кои треба да се спроведат во процесот на подготвока и дизајнирање на проектната идеја. Оваа фаза обезбедува квалитетна подготвока на проектот, од која ќе произлезе проектната идеја (логика интервенции или синцир на проектни резултати). Соодветно спроведени анализи во оваа фаза се предуслов за дефинирање соодветни проектни идеи, од нивоа на активност до влијание, со логично поврзани нивоа.

При подготовката на ПЛР потребно е да се имаат предвид следните поврзани предуслови:

- Доколку се спроведат активностите и се обезбедат претпоставките, тогаш резултатите ќе можат да се испорачаат;
- Доколку се испорачаат резултатите и се задржат претпоставките, тогаш тие ќе се постигнат цел - специфичната цел на проектот;
- Доколку се постигне специфичната цел и се задржат претпоставките, тогаш општата цел на проектот ќе се реализира.

2. КЛУЧНИ ЧЕКОРИ ВО ПРОЦЕСОТ НА ИДЕНТИФИКАЦИЈАТА, СПРОВЕДУВАЊЕТО И СЛЕДЕЊЕТО НА ПРОЕКТИТЕ

2.1. Прв чекор: Внатрешна подготовка на Единиците на локална самоуправа - ЕЛС/општини

2. 1.1. Општински тим за идентификација и развој на проекти

Создавање функционален и добро подготвен, оперативен проектен тим е еден од главните предуслови при подготовката и спроведувањето проекти. Тимот би можел да биде дел од постоечки сектор, одделение или посебна проектна единица. Вработените во тимот би требало да бидат многу внимателно селектирани по стручност преку внатрешен или преку јавен оглас. Раководителот на тимот потребно е да има одлично познавање на општината и нејзиното функционирање, но и со капацитетите на граѓанските организации, со образовните институции и експертите кои веќе располагаат со проектно искуство. Ова е така од причина што при планирањето и подготовката на развојните проекти треба навреме да се мобилизираат сите расположливи капацитети и информации кои би биле во функција на проектите. Веднаш пристапете кон планирање и подготовка на приоритетните проекти. Не ја одлажајте нивната подготовка. Секоја добра и навремена подготовка, дури и пред објавувањето на повиците за проекти предлози, ќе ви обезбеди повеќе простор за маневрирање и доусовршување на проектниот предлог.

Важно: Пред да се пристапи кон подготовкa на проектна апликација, потребно е да се размисли дали вашата општина располага со капацитетите потребни за управување со проект. Доколку вашата општина може да покаже дека располага со соодветните капацитети, за да ги исполнi изборните критериуми на повикот за проектни предлози, постои голема веројатност апликацијата да биде одобрена.

Притоа треба да се земат предвид некои важни прашања:

1. Дали апликантот и партнерите (доколку ги има) располагаат со доволно искуство за управување со проекти?

2. Дали апликантот и партните (доколку ги има) располагаат со доволна техничка експертиза (пред сè познавања на засегнатата проблематика)?
3. Дали апликантот и партните (доколку ги има) располагаат со доволни капацитети за управување (вклучувајќи ги персоналот, опремата и способноста да се ракува со буџетот за дејствувањето)?

Пред да може некој грант да се додели на некоја општина, ќе се изврши проверка на низа придржни документи со кои се докажува дека општината навистина ги исполнува критериумите за погодност и избор. Овие документи се однесуваат на правниот статус на општината, нејзините сметки и банкарските уредби, доказите за најажурно социјално осигурување и плаќање даноци (каде што е потребно), како и друга оперативна документација. Вашата општина мора да се осигура дека ја има на располагање сета потребна документација.

Критериумите за погодност и селекција исто така ќе се применат и врз партните во апликацијата за грантот, па затоа од суштинска важност е вашите партнери да бидат исто така добро подгответи и да располагаат со соодветните капацитети и компетенции.

2.1.2. Развивање култура за внатрешна координација помеѓу одделенијата за процена на потребите и собирање податоци за идентификација на проектни идеи и меѓусекторска соработка и вклучување на секундарните корисници

Создавањето работен тим е деликатна, но стратешка фаза за секој проектен менаџер. Исходот од проектот навистина ќе зависи од направениот избор на тимот. Благодарение на тимската работа, споделениот талент ја засилува вредноста на секој поединечен ресурс и ја зголемува вредноста на групата како целина. Затоа е од суштинско значење при дефинирањето на тимот да се посвети посебно внимание на сите луѓе вклучени во проектот. Ова значи сите проектни соработници, засегнати страни, клиенти и партнери. Пред да се започне со планирањето и со работата на проектот, мора да се дефинираат сите улоги и одговорности на членовите на тимот. Ова ќе ја намали секоја конфузија по почетокот на проектот.

Секој член на тимот точно ќе знае што се очекува од него (или од неа) и ќе може да ги следи зададените задачи. Исто така, имањето план за развој на персоналот и организациска шема ќе ги намали несигурноста и конфликтот, преку организациска шема која на графички начин ќе се прикаже протокот на информации и известувањето на проектот.

Дополнително, потребно е да се препознаат сите институции и организации кои директно или индиректно ќе соработуваат при реализацијата на проектот. Познавањето компетенции и релевантни институции и претходни активности од предметната област е од исклучителна важност за позиционирањето на барателот во институционалната контекст. Со тоа би се избегнало преземање нечија надлежност, удвојување на активностите кои веќе биле реализирани од некој друг субјект или проект.

Вклучувањето на секундарните корисници (училишта, градинки, старски домови, културни центри, библиотеки) од самиот почеток на проектот е од исклучителна важност за обезбедување сопственост и одржливост на проектот.

Во подготвителната фаза на проектот потребно е да се соберат ажурирани податоци во предметната област поврзани со ставот на јавното мислење за темата/проблемот, како и сите други релевантни податоци карактеристични за проблематичната област во која се планира проектот.

Доколку не се достапни релевантни истражувања за проблемот кој се истражува, пожелно е општината што го подготвува самиот предлог-проект да спроведе истражување, користејќи методи за кои има капацитет (јавна расправа, интервју, фокус-група, анкета...). Без разлика за каков вид на истражување (на голем или на мал примерок) се работи, сепак тие даваат информации за ставовите на испитаниците во однос на некој проблем. Вака направеното истражувањето би било добро да биде објавено на веб-страницата на општината и достапен за пошироката јавност.

2.1.3. Идентификување можни партнери

Многу често можностите за финансирање проекти кои се огласуваат преку повици за предлози бараат општината да аплицира за грантот во партнерство со уште најмалку една друга општина, невладина организација, образовна институција итн. Во случаи кога партнерството не е задолжителен критериум за избор, обично се смета дека партнерството ќе донесе дополнителни „поени“ во процесот на оценување на апликацијата.

Промовирањето на партнерствата во повиците се врши од две причини:

1. Партнерствата носат разновидност и дополнителни ресурси на какво било дејствување или работење и е веројатно дека ќе резултираат со поефективно и поефикасно влијание;
2. Во рамките на подготовката и спроведувањето на проектот ќе биде корисно сите засегнати страни да се здружат во еден дијалог преку кој подобро ќе се запознаат, а проектните

партнерства е еден од начините да се поддржи ваквиот дијалог (без разлика дали во рамките на една земја, или меѓу повеќе земји).

Исто така многу е важно да се разбере дефиницијата за „партнери“, „соработници“ и „подизведувачи“ како што се описани во повеќето повици за предлози.

- **Партнери.** Партнерите на апликантите учествуваат во осмислувањето и спроведувањето на дејството и во трошоците. Затоа и тие мора да ги исполнат критериумите за погодност коишто важат и за самиот корисник на грантот, покрај другите критериуми коишто се однесуваат на партнерите.
- **Соработници:** И други општини, невладини организации, здруженија на граѓани, универзитети/образовни институции може да се приклучат кон дејството. Таквите соработници играат вистинска улога во дејството, но не може да добијат средства од грантот, со исклучок на дневници и патни трошоци. Соработниците на мора да ги исполнуваат критериумите за погодност.
- **Подизведувачи:** На корисниците на грантот им се дава можност да склучат договори со подизведувачи. Подизведувачите не се ниту партнери ниту соработници и тие подлежат на правилата за набавка наведени во прилозите кон стандардниот договор за грант.

Како и за сите аспекти на проектно работење и подготвување проекти, доброто планирање е клучно за препознавање на правиот партнер или партнери за проектот. Покрај размислувањата наведени погоре во однос на формалните „критериуми за погодност“ на партнериите во кој било повик за предлози, вашата општина треба да спроведе добро структурирани внатрешни разговори со цел да си појасните каков вид партнери ви е потребен. Многу често може да се случи „вистинскиот“ партнери да е веќе во партнерство со вашата општина и веќе да имате воспоставено работни односи. Но, во голем број случаи, замислата да се спроведе иновативен проект бара да се откријат и нови партнери.

Препознавањето на потенцијалниот партнери во сопствената земја може да биде тешко, но пак препознавањето на партнериите во другите земји може да претставува крајно тежок предизвик. Затоа од суштинска важност е процесот на препознавање на партнериите за проектот да започне што е можно порано.

Со цел да го препознаете вистинскиот партнери во друга земја би било корисно да ги земете предвид следниве прашања:

1. Каков вид на општина/ соработници барате? Голема или мала? Насочена кон давање услуги, во истиот или во различен сектор?
2. Дали ги имате ресурсите за воспоставување партнерство (на пример, за покривање на патните трошоци за да одржите состаноци лице во лице)?
3. Стапете во контакт со соодветното овластено лице.
4. Бидете на чисто со Вашите временски рамки и рокови.
5. Добро информирајте го вашиот партнер, разјаснете му ги сите прашања во врска со ресурсите и зајакнете го.

Шест начела за градење успешно партнерство:

1. Споделена визија и цели;
2. Меѓувисност на партнерите;
3. Заемна доверба и транспарентност;
4. Заемна отчетност;
5. Споделување на ресурсите;
6. Споделена стручна надградба и учење.

Со цел да се одговори на конкретен повик за предлози, при креирањето и одржувањето на партнерствата вашата општина треба да ги има предвид следниве претходно научени лекции и важни препораки:

- **Прво**, од суштинско значење е секој од партнерите да се здобие со силно чувство на сопственост врз предложениот проект, или барем на дел од проектот. За таа цел, проектот треба да се изработи во тесна соработка и партнерите треба да бидат вклучени во секој чекор од проектот;
- **Второ**, една од причините за вклучување на партнерот во проектот е таа што партнерот често располага со некоја особена форма на експертиза што може да му ја понуди на проектот. Употребете ја таа експертиза како во фазата на осмислување на проектот, така и во неговото спроведување, ако не друго, барем ќе се осигурите дека напишаниот предлог-проект е технички издржан и веродостоен;
- **Трет** важен аспект на подготвувањето предлози во соработката е што ќе се направат јасни уредби и спогодби за тоа кој ќе ги стави проектните активности во

пракса, како и колку тоа ќе чини. Општината којашто аплицира за грантот мора да го прикаже буџетот јасно така што секој партнери ќе биде целосно свесен за тоа кои ресурси се распределуваат за секоја од активностите. Анализата на трошоците во фазата на подготовкa е особено чувствително прашање;

- Четврта препорака за партните е да водат сметка да ја достават сета соодветна документација со апликацијата. Ова обично подразбира давање изјава за партнерство, којашто се пишува во стандарден урнек, а вклучува информации за правниот статус на партнёрската општина, седиштето, капацитетите, искуството, како и историја на врската со апликантот;
- Петто, доколку вашата општина ја известат дека успешно ја поминала апликацијата за грантот, погрижете се веднаш да ги известите сите партнери во проектот. И навистина, една од вообичаените причини поради кои партнерствата не успеваат е недостигот на добра и навремена комуникација. Низ животниот век на проектот од суштинска важност е Вашите партнери целосно и навремено да ги информирате.

Дополнително:

1. Да се имаат јасни, писмени спогодби за партнерство - ова се дополнителни документи, покрај вообичаената изјава за партнерство што се потпишува за потребите на апликацијата за грантот и се доверливи документи меѓу самите партнери и не се споделуваат со договорниот орган;
2. Да се одржи еден „почетен“ состанок со сите партнери за да се потврдат уредбите за спроведување, работните планови и стратегијата за внатрешна комуникација. Доколку ова не може да се изврши лице во лице, обидете се со телефонска конференција;
3. Да се погрижите партните да имаат пристап до сите неопходни проектни документи и да им се достапни на јазик којшто го разбираат и да ги поканите да придонесат во известувањето за напредокот на проектот и другите алатки за следење;
4. Да водите сметка раководителот/координаторот на проектот да почитува одредени протоколи за донесување на одлуките така што и партните да бидат вклучени и тогаш кога што е потребно согласно спогодбата за партнерство. Ова е особено важно за донесувањето на финансиските одлуки;

5. Немојте да го игнорирате нарушувањето или затегнувањето на комуникацијата со партните, туку бидете проактивни во ублажувањето на споровите и мотивирањето на вашите партнери.

2.1.4. Процена на финансиските капацитети на ЕЛС

Процената на финансискиот капацитет на општината, особено проекцијата на идниот готовински тек на средства е од суштинско значење за успешна и навремена имплементација на конкретниот проект. Достапноста на готовински средства во моментот кога истите се потребни е круцијална. Затоа погрижете се вашата општина проекциите на идните општински потенцијални приходи и трошоци да ги темели на реални, мерливи и остварливи основи согласно детална анализа на историските показатели и вклучување на сите фактори на ризик релевантни за евентуално неисполнување на проекциите.

За да се пресмета фискалниот простор во рамките на кој општината може да се „дозволи“ нов проект и нова финансиска обврска, потребно е процената на финансискиот капацитет да се изведе на веродостојно среднорочно сценарио, како во поглед на приходите, така и во поглед на расходите. Среднорочниот период пожелно е да се однесува на 3 години и да го опфати периодот од подготовката на проектната идеја, па сè до завршната реализација на проектот. Идејата е да се направи што е можно поверодостојна проекција за движењето на приходите во дадениот среднорочен период „при тековното работење“ земајќи ги предвид макроекономските проекции (инфлацијата, БДП, демографските промени и сл.) и сите други познати варијации на приходните ставки како на даночните, така и на неданочните приходи, но и на сите одделни приходни буџетски сметки. Проекцијата на општинските расходи треба да се однесува за истиот среднорочен период и најреално да ги претстави расходите за извршување на основните општински задачи, обврски и надлежности и притоа да обезбеди континуирано и квалитетно извршување на општинските услуги.

Согласно исходот од процената на вашиот финансиски капацитет разгледајте го најповолниот механизам за обезбедување финансиски средства за реализација на проектот, особено доколку е потребно ваше сопствено финансиско учество во истиот,

изберете го соодветниот проектен партнер, започнете постапки за обезбедување средства доколку е потребно и сл.

Погрижете се вашата општина да обезбеди доволно финансиски средства коишто ќе ви овозможат да започнете со вашиот проект и да спроведете активности и пред да ги добиете ратите од грантот, но не правете никакви расходи пред да го потпишете договорот за грант. Внимателно и подробно прочитајте го вашиот договор за грант. Добро информирајте ги за проектот вашите целни групи и учесниците во активностите од вашиот проект и побарајте повратно мислење од нив. Бидете добро информирани за тоа што се случува во вашиот регион и сектор, така што раководството на вашиот проект да може да ги изврши потребните промени како одговор на промените во проектната средина. И секогаш навремено да го информирате договорниот орган и да побарате совет од него во врска со промените во вашиот проект. Бидете свесни дека вашиот договор за грант е со ограничено времетраење, па затоа мора внимателно да го планирате спроведувањето на активностите и да си дозволите доволно време не само за извршување на активностите, туку и за поднесување на извештајот.

2.2. Втор чекор: Избор и приоретизирање на проектите

Програмирање

Во оваа фаза се анализираат развојните приоритети на одредена општина или регион и на која финансиска поддршка треба да се насочи. Целта на оваа фаза е да се идентификуваат главните приоритети и обезбедување соодветна програмска рамка, преку која ќе може дополнително да дефинира проекти.

Идентификација

Во оваа фаза се идентификуваат проектните идеи и детално се анализираат проблемите на терен. Неопходно е да се процени дали концептот (идејата) на проектот е релевантен за приоритетните локални потреби и дали е во согласност со приоритетите утврдени во јавните политики.

Важно е да се препознаат потребите на граѓаните во вашата средина и да осмислите проект којшто ќе им одговори на потребите и на вашата заедница и на вашата општина.

Погрижете се вашиот предлог-проект да се заснова на обемен процес на анализа, за да може да се обезбеди солидно образложение на потребата.

- Соберете што е можно повеќе информации за проблемот што вашата општина планира да го реши. Информациите мора да бидат важечки и веродостојни. Може да користите официјални извештаи и изданија, академски истражувања, написи од весници, или пак да соберете сопствени податоци по пат на интервјуа и анкети и други истражувачки техники.
- Користете алатки од типот на „дрво на проблемот“ и „дрво на целите“ за да го анализирате проблемот и да препознаете кој проект е навистина изводлив со оглед на големината и природата на проблемот, капацитетите на вашата општина и контекстот на проблемот. Исто така мора да водите сметка дали и вашата општина и заедницата на којашто ѝ служите се согласуваат дека проблемот е приоритетен за да се засегне.
- Спроведете анализа на засегнатите страни и соберете мислења и совети од што е можно повеќе засегнати страни и потенцијални партнери. Колку повеќе сојузници стекнете во осмислувањето и спроведувањето на вашиот проект, толку поиздржан ќе биде вашиот предлог.
- Водете сметка при подготвувањето на вашиот проект да ги земете предвид сите специјални потреби и да одговорите соодветно на предизвиците поврзани со каков било облик на дискриминација или влијание врз животната средина.
- Запомнете дека во голем број повици за предлози постојат конкретни критериуми кои се однесуваат на дејства кои вклучуваат прашања поврзани со родот, животната средина, или етничките малцинства.

ОПРАВДАНОСТ НА ПРОЕКТОТ: ДРВО НА ПРОБЛЕМИТЕ

Анализата на проблемското дрво помага во изнаоѓање на решение со посочување на проблемот. Навлегува во причините и во последиците на проблемот.

Чекори:

ПРОЕКТЕН КОНЦЕПТ ДРВО НА ЦЕЛИТЕ

Овозможува краток преглед на проектот, вклучувајќи ги целите и очекуваните резултати на проектот.

Чекори:

1. Идентификувај го проблемот;
 2. Идентификувај ги причините на проблемот (секоја причина за проблемот треба да биде напишана во негативен контекст) и идентификувај ги последиците од проблемот.
1. Се креира со менување на негативните работи напишани во проблемското дрво во позитивен контекст;
 2. Огледало на проблемското дрво.

2.2.1. Анализа на логичката рамка

Еден од најдобрите начини да се формулира еден проект е да се користи **анализа на логичката рамка**. Навистина, ЕУ и донаторите ја нагласуваат важноста на оваа алатка и во повеќето формулари за аплицирање за грант задолжително е да се достави и логичката рамка како прилог кон предлог-проектот.

Логичката рамка помага да се организира севкупната намера и целите на вашиот

Проблемско дрво-изглед

проект, активностите коишто ќе придонесат за остварување на тие цели, како и нацрт-показателите коишто вие (и другите засегнати страни) може да ги употребите за да го следите напредокот кон целите.

Логичката рамка се состои од матрица со клучните елементи на проектниот план:

- проектна хиерархија на целите, со други зборови опис на проектот или логика на интервенирање;
- клучните надворешни фактори од критично значење за успехот на проектот, наречени претпоставки; и
- како ќе се следат и оценуваат постигнувањата во проектот, познати и како показатели и извори на проверка. Логичката рамка исто така ја дава и основата

врз која се одредуваат потребните ресурси, или влезни резултати и трошоци, односно буџетот.

Типичната структура на матрицата на логичката рамка е прикажана подолу.

Матрица на логичката рамка

	Логика на интервенирање	Објективно проверливи индикатори/показатели на постигнувањата	Извори и средства на верификација/проверка	Претпоставки и севкупни цели
Севкупни цели	Kоја е општата поширака цел кон која ќе придонесе проектот?	Kои се клучните индикатори поврзани со севкупната цел?	Kои се изворите на информации за овие показатели?	
Намена/цел на проектот	Kои се специфичните цели кои ќе ги постигне проектот?	Kои се квантитативните или квалитативните индикатори кои покажуваат дали и во колкава мера специфичните цели на проектот се оствариле?	Kои се изворите на информации коишто постојат или може да се соберат? Kои се методите потребни за да се добијат овие информации?	Kои фактори и услови не се под директна контрола на проектот, а се неопходни за постигнување на овие цели? Kои ризици треба да се земат предвид?
Очекувани резултати	Kои се конкретните исходи кои се замислени да остварат конкретните цели? Kои се замислените ефекти и корист од	Kои се показателите со кои ќе се измери дали и во колкава мера проектот ги остварал замислените резултати и ефекти?	Kои се изворите на информации за овие показатели?	Kои надворешни фактори и услови мора да се остварат за да се добијат навреме очекуваните резултати?

	проектот? Кои подобрувања и промени ќе се создадат?	Кои се клучните активности кои треба да се спроведат и по кој редослед со цел да се произведат очекуваните резултати?	Кои се средствата потребни за спроведување на овие активности, на пр. персонал, опрема, обука, студии, набавки, оператори?	Кои се изворите на информации за напредокот на проектот?	Кои предуслови се потребни пред да започне(ат) проектот(ите)? Кои услови надвор од директната контрола на проектот мора да се присутни за спроведување на планираните активности?
Активности					

При конструирање на логичката рамка за вашиот проект, од суштинска важност е непрекинато да ја „тестирате“ логиката на вашата рамка зашто мора да ја одржите дисциплината на логичката рамка. Затоа, вашиот нацрт мора да ја следи логиката описана подолу:

- АКО се обезбедат соодветните влезни резултати/ресурси, ТОГАШ може да се преземат активностите;
- АКО се преземат активностите, ТОГАШ може да се создадат резултатите;
- АКО се создадат резултатите, ТОГАШ ќе се оствари намерата;
- АКО се оствари намената, ТОГАШ тоа би требало да придонесе кон општата цел;
- АКО сакаме да придонесеме за општата цел, ТОГАШ мора да ја оствариме намерата;
- АКО сакаме да ја оствариме намерата, ТОГАШ мора да ги испорачаме наведените резултати;
- АКО сакаме да ги испорачаме резултатите, ТОГАШ мора да се спроведат наведените активности; и
- АКО сакаме да ги спроведеме наведените активности, ТОГАШ мора да ги примениме идентификуваните влезни резултати/ресурси.

Научени лекции поврзани со логичката рамка

Честа грешка е што апликантите почнуваат да ги опишуваат „активностите“ (зашто тоа е најлесниот дел за пишување во логичката рамка), па потоа се мачат да измислат „резултати“ и „намери“ кои би се вклопиле во активностите.

- Секогаш мора да почнете со дефинирање на севкупната цел, намерата на проектот и очекуваните резултати од него, а потоа да ги осмислите активностите.
- Да се зацрта изјавата со која ќе се опише намерата на проектот често може да претставува предизвик, но мора да се обидете намерата на вашиот проект да ја опишете многу јасно и прецизно. Обидете се намерата да ја опишете со само една, куса реченица.
- Друга честа проблематична област на логичката рамка се средните колони во кои се опишуваат „показателите“ и „изворите или средствата за проверка“ на показателите.
- Овие се суштински делови од логичката рамка, бидејќи ќе ги користат различните засегнати страни (вклучувајќи ги и ЕУ/донаторите) за да им помогне да одредат дали проектот ја остварува намерата или не. Во еден момент од животниот циклус на проектот ќе се донесе суд за успехот или неуспехот на проектот, во голема мера засновано на тоа што сте го напишале во овие колони од логичката рамка. Овие прашања се однесуваат на „следењето“ и „оценката“ на проектите, кои пак може да бидат многу технички и за кои постојат добри референтни документи и насоки.
- Формулирањето на соодветните индикатори (показатели) може да претставува тежок предизвик, па затоа ќе биде корисно да ја појасниме дефиницијата за показатели. Показател претставува воочлива промена и настан кои нудат доказ дека нешто се случило - се дошло до некаков исход, се появил некаков моментален ефект, или пак била воочена некаква долгорочна промена. Тие не се толку доказ колку што претставуваат уверливи знаци дека настанот или процесот кои тврдиме дека се одвиваат наистина се случиле или се случуваат. А доказите засновани врз поголем број показатели ќе дадат убедлива потврда за нашите тврдења. Честа грешка е што се претпоставува дека показателите се всушност исто што и „целите“, па оттука показателите се запишуваат на начин што на крајот наликуваат на истите изјави како за „резултатите“.

Запомнете, показателите НЕ се цели!

- Конечно, важно е да се размислува и за контекстот на вашиот предложен проект и да се препознаат главните предуслови кои се неопходни за успехот. Претпоставките се надворешни фактори кои имаат потенцијал да влијаат (па дури и да го одредат) успехот на проектот, но лежат надвор од непосредната контрола на раководителите на проектот. Тие претставуваат одговор на прашањето: „Кои надворешни фактори може да влијаат врз спроведувањето на проектот и долгочината одржливост на придобивките, но се надвор од контролата на проектното раководство?“

Претпоставките обично се запишуваат во четвртата колона на вертикалната логика во логичката рамка.

Вака функционира тоа:

- Кога ќе се спроведат активностите и претпоставките на ова ниво се покажале вистинити, резултатите ќе се постигнат;
- Кога ќе се остварат резултатите и претпоставките на ова ниво, проектната намера ќе се оствари;

Кога ќе се оствари намерата и ќе се исполнат претпоставките на ова ниво, проектот ќе има остварено придонес кон постигнувањето на сèкупните цели. И неколку последни совети за пишувањето на логичката рамка:

- Нека пишувањето на логичката рамка стане камен-темелник на осмислувањето на вашиот проект;
- Погрижете се пишувањето на логичката рамка да биде тимска работа - вклучете колку што е можно повеќе персонал, вклучете ги партните, побарајте совет однадвор секогаш кога е можно;
- Упорно тестирајте ја логичката рамка за да проверите дали навистина е логична;
- Особено проверувајте дали активностите се директно меродавни за постигнување на очекуваните резултати и дали има доволно активности за да се постигнат резултатите.

Штом ќе ја добиете грубата логичка рамка, поткрепена со најразлични податоци коишто сте ги собрале и анализирале, процесот на пополнување на целиот формулар за аплицирање за грантот треба да стане доста едноставен.

Водете сметка предлогот да ги следи упатствата

Поради фактот што формуларите за аплицирање за грант се прилично долги и детални, потребно е да се провери дали напишаниот предлог ги следи упатствата.

Ова значи дека МОРАТЕ:

1. да ги прочитате СИТЕ детали во упатствата и придружните документи;
2. да го пополните СЕКОЈ ДЕЛ од формуларот на апликацијата, следејќи ги внимателно упатствата. На пример, доколку упатството вели дека некој конкретен дел треба да изнесува најмногу 3 страници, немојте да надминете 3 страници;
3. внимателно следете ги упатствата кои се однесуваат на роковите и како да се поднесе апликацијата. Доколку се промаши некој рок или доколку не ви се пополнети сите документи од вашата апликација, вашата апликација нема да се разгледува.

Постојат четири елементи од вашата апликација кои мора да ги исполнат критериумите за погодност пред апликацијата да се земе предвид за разгледување:

1. Погодност на апликантите;
2. Партерствата и погодноста на партнерите;
3. Погодност на дејствата - дејства за кои може да се достави апликација;
4. Погодност на трошоците - трошоци кои може да се земат предвид за грантот.

Исто така подробно внимавајте и на:

- Формуларот на апликацијата;
- Каде и како да се достави апликацијата;
- Рокот за поднесување на апликацијата;
- Дополнителни информации за апликацијата.

Исто така се советува внимателно да се разгледаат процедурите и критериумите за оценка и избор, зашто тоа може да ви помогне да ја напишете добитната апликација.

2.3. Трет чекор: Идентификација на можното финансирање (водење база на податоци за можните извори на финансирање)

Идентификацијата и обезбедувањето на финансиски средства за реализација на општински проекти може да се оствари преку следење и учество на национални или меѓународни програми, проекти и донаторската помош.

Националните програми/подпрограми се спроведуваат од страна на институциите на централната власт (министерства, агенции, бироа и сл.) и може да бидат едногодишни или повеќегодишни. Овие програми претежно се финансираат со средства обезбедени од Буџетот на државата но исто така може да бидат финансираны и со средства обезбедени од меѓународни финансиски институции кои се имплементираат од страна на централната власт. При анализа на Буџетот за 2021 година, идентификувани се 9 централно-владини институции кои обезбедуваат средства за општински инвестициски проекти, и тоа:

- Влада на Република Северна Македонија
 - потпрограма: Администрација
- Министерство за финансии
 - потпрограма: Проект за подобрување на општинските услуги
- Министерство за транспорт и врски
 - потпрограма: Поддршка на имплементација на декадата и стратегијата за ромите
 - потпрограма: Сообраќај и комуникација
 - потпрограма: Урбанизам и градежништво
 - потпрограма: Проект за локални патишта
 - потпрограма: Проект за водоснабдување и одведување на отпадни води
 - потпрограма: Водовод и канализација за општините
- Министерство за животна средина и просторно планирање
 - потпрограма: Квалитет на воздух
 - потпрограма: Третман на отпадни води
 - потпрограма: Колекторски систем Охрид и Струга
- Министерство за образование и наука

- потпрограма: Изградба на основни училишта
- потпрограма: Реконструкција на основни училишта
- потпрограма: Изградба на училишни спортски сали во основни училишта
- потпрограма: Изградба на средни училишта
- потпрограма: Реконструкција на средни училишта
- потпрограма: Реконструкција на ученички домови
- Министерство за труд и социјална политика
 - потпрограма: Изградба, опремување и одржување на објекти за детска заштита
 - потпрограма: Изградба, опремување и одржување на објекти за социјална заштита и домови за стари лица
 - потпрограма: програма за подобрување на социјалните услуги и пензискиот систем
- Министерство за култура
 - потпрограма: Одржување на објектите и опремата во областа на културата
 - потпрограма: Заштита на културното наследство
- Биро за регионален развој
 - потпрограма: Рамномерен регионален развој
- Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и рурален развој
 - потпрограма: Финансиска поддршка за рурален развој

Република Северна Македонија е корисник на официјалната развојна помош понудена од донаторите (Европската Унија, билатерални донатори и меѓународни организации) и меѓународните финансиски институции. Донаторска помош се добива преку различни инструменти или повици за проекти:

Европска Комисија преку Делегацијата на Европската Комисија во Скопје¹- Инструментот за претпристана помош:

- Програмите за прекуграница соработка ЦБЦ,
- Инструментот за претпристана помош за рурален развој - ИПАРД,

¹ https://eeas.europa.eu/delegations/republic-north-macedonia_en

- Програмите на унијата: ХОРЗОНТ ЕВРОПА, Европа за граѓаните, Програма за конкурентност на МСП (COSME), Креативна Европа (култура и Медиа), Живот +, ЕРАЗМУС+ и др.

Меѓународни организации²:

- УСАИД - Агенција за меѓународен развој на САД
- ГИЗ - Германско друштво за меѓународна соработка
- СДЦ - Швајцарска агенција за развој и соработка
- СИДА - Шведска агенција за меѓународна развојна соработка
- ЦАЈКА - Јапонска агенција за меѓународна соработка-

Имплементирачки агенции на ОН - Обединети нации:

- УНДП - Програмата за развој на Обединетите нации
- УНИЦЕФ - Фондот за деца при Обединетите Нации
- Светска здравствена организација (WHO)
- Меѓународна организација за миграција (IOM)
- UN High Commissioner for Refugees (UNHCR)
- UN Population Fund (UNFPA)
- United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN Women)
- United Nations Office for Project Services (UNOPS)

Меѓународни финансиски институции³

- Европска банка за обнова и развој - ЕБОР
- Европска инвестициона банка - ЕИБ
- Банка за развој при Совет на Европа - ЦЕБ
- Германска развојна Банка - КфВ
- Светска банка
- Француска развојна Банка- АФД
- Експорт-импорт банката на Кина - ЕКСИМ банка

Билатерална помош⁴

² <https://dw3yoh98rrrmk.cloudfront.net/a1596172e1b040998c430da651416d28.pdf>

³ Во соработка со Министерство за финансии бидејќи станува збор за задолжувања и заеми

⁴ <https://dw3yoh98rrrmk.cloudfront.net/bb7d0464a30244a0a4e7e4895488a770.pdf>

- Амбасади и Дипломатски претставништва акредитирани во земјата

Редовното следење на повиците за проектни предлози подразбираат активно истражување донаторски веб страни, страните на Амбасадите, како и постојана комуникација со централната власт, ресорните министерства.

За повеќе информации, ве молиме проверете го Анекс 1 (Календарот со отворени повици) и следете го месечниот билтен на Проектот на УСАИД за Зајакнување на капацитетите за искористување на ресурсите испратен до вашите општини преку електронска порака на почетокот од секој месец.

2.4. Четврти чекор: Развој и управување со проекти или фаза на формулатија кога детално се формулира проектната идеја и се дефинираат:

- целите;
- резултатите;
- проектните активности;
- буџетот;
- процесот на следење/мониторинг;
- евалуацијата и ревизијата на спроведувањето на проектот.

2.4.1. Апликациска форма

Пополнувањето на формуларот за апликација започнува со пополнување на резимето на проектот (*concept note*). Резимето на проектот е заеднички дел од апликацискиот пакет каде се описуваат проблемот и неговата релевантност, проблемите на целните групи и нивните потреби, но и низ други информации важни за кратко презентирање на проектната идеја.

Најважните инструкции за пополнување на резимето на проектот се објаснети подолу.

- Накратко оишете ја усогласеноста на проектот со целите наведени во повикот за проекти.

Секој повик за предлози има дефинирани цели во кои донаторот нагласува што сака да постигне со тој повик. Тоа значи дека проектите кои ќе бидат поддржани треба да придонесат за реализација на целите на повикот. Затоа е неопходно да описете како предложениот проект се вклопува во целите на проектниот повик. Описот треба да биде многу јасен и да укажува на директна врска помеѓу предлог-проектот, националните приоритети и приоритетите на донаторите истакнати во целите на повикот.

- Описете го проблемот и неговата поврзаност на сите нивоа.

Ова е простор каде што треба да се оправда постоењето на проблемот. Описот на проблемот е всушност опис на дрвото на проблемот од аналитичката фаза. Добро е да се започне со описот на проблеми со наведување на клучниот проблем што проектот има намера да го реши, а потоа продолжи да ги описува причините, потпричините и последиците. Потребен е описот на проблемот секогаш да презентира објективна презентација на проблематичната ситуација, без лични впечатоци и ставови. Анализата на проблемот треба да биде поддржана со официјални статични податоци и наоди од релевантни документи или истражувања, секогаш кога е можно.

- Кога проектот е продолжение на претходниот, описете како ќе се надоврзе на резултатите од претходно спроведениот проект.

Ова е делот каде што описувате дали сличен проект е веќе спроведен и како, во кој случај проектот што го предлагате се потпира на веќе постигнатите резултати во одредена област (без разлика дали се реализирани од организацијата која го предлага проектот или некоја друга организација). На пример, ако друга организација веќе го има спроведено проектот во оваа област со постигнат успех, важно е да покажете дека сте запознаени со оваа информација и дека сте ги анализирале досегашните активности во подготовката на проектот во таа област.

- Кога проектот е дел од поголема програма, описете како се вклопува во стратешките приоритети на општината и укажува на потенцијални синергии со некои иницијативи, особено во врска со европската агенда и процесот на интеграција на земјата во ЕУ.

Ова е простор каде што описувате дали проектот што го предлагате се вклопува во поголема тековна програма или проект. Тоа може да бидат проекти, но и стратешки и

планирани документи на локално и на национално ниво. Доколку во таа област има некои иницијативи или програми на ЕУ и други меѓународни организации, важно е да ги наведете нив.

- Дефинирајте ги и описете ги целните групи, идентификувајте ги нивните проблеми и објаснете како проектните активности ќе одговорат на потребите и ограничувањата на целната група.

Потребно е да се дефинираат и описуваат целните групи и крајните корисници, да се квантфицираат секогаш кога е можно и детално да ги објаснат нивните тековни проблеми и потреби. После тоа треба да се укаже како проектот ќе ја подобри состојбата во која се наоѓаат различните целни групи. Секоја целна група и крајни корисници треба да бидат описани во посебен параграф.

2.5. Петти чекор: Усогласеност на следењето и известувањето

За време на спроведувањето на проектите помогнати со грантови, институциите ќе мора да покажат способност да преземат специфични аспекти на управување со проектот кои се бараат со условеноста на договорот за грант. Ова подразбира способност за:

- управување со сопственото внатрешно следење и администрација на проектот;
- помагање на надворешното следење на проектот и поднесување на задолжителните извештаи до договорниот орган.

Затоа мора да постојат системи со кои ќе се осигура сообразноста со договорот за грант и ќе се покаже дека постои управување со податоците кои ќе помогнат да се покаже напредокот кон целите на проектот. Обично за време на спроведувањето на проектот помогнат со грант „набљудувачите“ ќе дојдат во една или две посети заради следење (мониторинг). Овие набљудувачи се бираат од договорниот орган и од корисникот на грантот и од нив се бара да помогнат при нивната посета. Покрај тоа, покрај повремените теренски посети, договорниот орган ќе бара од вас да поднесувате редовни информации од следењето и извештаи за напредокот. Затоа на набљудувачите мора да им се дадат потребните одговори и поткрепните документи.

Ова се некои од вообичаените прашања од набљудувачите:

- Дали биле користени правилни процедури за вреднување на тендерите?
- Дали опремата/набавките се тука?
- Дали тие се користат за целите за кои биле наменети?
- Дали сериските броеви се совпаѓаат со фактурите?
- Дали на ЕУ ѝ се дава соодветна видливост?
- Што ќе се случи на крајот од проектот?

Покрај надворешното следење на грантот, ќе ви се бараат редовни пишани технички и финансиски извештаи поткрепени со меродавна документација. Ваквиот процес на поднесување извештаи обично се врши на секои три до шест месеци, како и на крајот од проектот.

Сериозно се препорачува уште пред да аплицирате за грантот да размислите за сопствените капацитети неопходни за исполнување на обврските за поднесување извештаи и водење евиденции.

А штом ќе ви се додели грантот, мора да ги преземете неопходните мерки за исполнување на сите барања за известување. На почетокот за многу општини ова претставува огромна задача, но со целосна поддршка од повисокото раководство, може да се остварат долгорочни придобивки за надградба на капацитетите.

Провизорна содржина на конечниот дел од сложениот процес на управување со проекти финансиирани од странска помош е способност да се премине подалеку од формалните барања за известување за договорот за грант и способноста точно да се препознае кои биле постигнувањата а кои биле неуспесите на проектот. Обидете се да востановите како дошло до истите и документирајте ги за идните потреби на сите засегнати страни. Следењето и оценката не само што мерат колку добро работите, туку и ви помагаат да станете поефективни. Оценката има две главни цели:

1. За учење и развој

Следењето и оценувањето на своите услуги ќе ви помогне да процените колку добро работите за да може да работите уште подобро. Треба да се прашате што се случило и зошто - што функционира, а што не. Оценувањето служи да научите повеќе за активностите во една организација, а потоа да го искористите наученото;

2. За отчетност - да им покажете на другите дека сте делотворни и ги остварувате планираните активности за надминување на предизвиците

Донаторите и другите засегнати страни ќе сакаат да знаат дали парите сте ги потрошиле соодветно. Донаторите вршат притисок да им обезбедите докази за својот успех. Мора да се погрижиме да воспоставиме таков систем кој не само што ќе го поддржи надворешното следење и оценување како и ревизиите, туку и ќе осигура сите активности околу следењето и оценувањето да одат во прилог на сопствениот развој на општината. Многу често се вработува конкретен персонал за да го спроведе проектот, но штом ќе заврши проектот и ќе се исцрпат средствата, тој персонал ја напушта општината, а со нив се губат сите искуства стекнати во спроведувањето на проектот. Затоа се советува да се изнајде начин да се задржи проектното искуство, особено научените лекции за оценување и управување со донаторски и буџетски средства, што за возврат не само што ќе ви помогне за идните аплицирања, туку и ќе може стекнатото искуство да се сподели со другите кои се помалку искусни.

2.6. Шести чекор: Промоција на резултатите од проектот

Обезбедувањето видливост на вашиот труд е проследено со клучните пораки кои би требало да допрат до крајните корисници, граѓаните и јавноста во целост. Транспарентноста и отчетноста придонесуваат за зголемувањето на довербата на граѓаните кон општинското раководство и администрацијата. Ваквиот пристап го намалува сомнежот кон потенцијални корупциски и незаконски дејства при реализација на проектите и го подобрува имиџот на општинската администрација. Потребно е да се наведат сите активности и продукти за да се обезбеди планираната видливост за донаторот и за граѓаните. Тоа може да бидат брошури, флаери, промотивни материјали, видеоспотови, банери... Во врска со видливоста и комуникацијата на остварените резултати, потребно е да се изготви соодветен план со своја динамика.

2.7. Седми чекор: Одржливост

Одржливоста на проектот значи дека резултатите од проектот ќе продолжат и по неговото официјално завршување. Во поголемиот број проектни апликации се препознаваат следниве фактори за одржливост на проектот:

1. **Финансиски** - дали за време на реализацијата на проектот и по неговото завршување се создадени предуслови за понатамошно финансирање на резултатите од проектот?
2. **Институционални** - кои структури по завршувањето на проектот ќе обезбедат долгорочко времетраење на неговите резултати и кој ќе управува со нив?
3. **Одржливост на ниво на политика** - дали проектот доведе до промени во некоја законската регулатива, или во методите и начинот на однесување на некои актери кои ќе важат и по реализација на проектот?
4. **Одржливост на животната средина** - дали проектот ќе има позитивно влијание врз животната средина, односно како ќе се елиминираат потенцијалните негативни влијанија?

ДОБРОТО ПЛАНИРАЊЕ НОСИ УБАВИ ПРОЕКТИ СО ВИДЛИВИ РЕЗУЛТАТИ!

КАЛЕНДАР НА ТЕКОВНО ОТВОРени И НОВИ ПОВиЦИ ЗА АПЛИЦИРАЊЕ НА РАЗЛИЧНИ ТИПОВИ ПРОЕКТИ

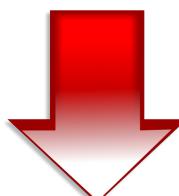
2022

ЈАНУАРИ 2022

1. Audubon Naturalist Society (ANS) на Crowder-Messersmith Fund за обезбедување почетни пари од заедниците и поединците, **рок: 06-јан-22**, <https://anshome.org/crowder-messersmith-fund/>
2. Повик за предлози за храна на EIT 2022 година, **краен рок: 14 јануари 2022** година, <https://www.eitfood.eu/projects/eit-food-call-for-proposals-2022>
3. Отворен повик за одговор на Covid-19 2021 за здравствена роботика, **краен рок: 15-јан-22** <https://dih-hero.eu/call/covid-19-response-open-call-2021/>
4. Програмата за знаење за загрозен материјал нуди мали и големи грантови за 2021-22, **краен рок: 17-јан-22** <https://www.emkp.org/grants/>

ФЕВРУАРИ 2022

1. SPS: Повик за кофинансирање на мали проекти во рамките на Централноевропската иницијатива за 2022 година, **10-фев-22**, <https://application.cei.int/application/cf2021/>
2. ЦЕРВ: Повик за кофинансирање на меѓународни проекти од областа на унапредување на соработката во демократскиот и граѓанскиот живот во синдикатот, **рок: 10-фев-22** <https://tinyurl.com/Cerv-10-feb-2022>
3. Европска комисија: Отворена покана за паметни решенија за употреба на дигитални технологии, **краен рок: 15-фев-22**, <https://bit.ly/3w0iJQM>
4. CFP: Помош за развој на проекти на иницијативата за кружни градови и региони, **краен рок: 15-фев-22**, <https://bit.ly/31baRk3>
5. CERV: Повик за кофинансирање проекти во областа на градење капацитети и подигање на свеста за Повелбата на ЕУ за основни права и стратешки судски спорови, **рок: 24-фев-22**, <https://tinyurl.com/cerv-24-feb-2022>
6. Глобален фонд за адаптација (EbA) базиран на екосистем за адаптација на негативните ефекти од климатските промени, **краен рок: 28-фев-22**, <https://globalebafund.org/>

МАРТ 2022

- Грантови за ИКТ иновации за одржливост на производството во малите и средни претпријатија **рок: 30-мар-22** <https://bit.ly/3AQj899>

АПРИЛ 2022

- Engage Art Contest **краен рок: 14-април-22** <https://engageart.org/contest/>

МАЈ 2022

- Програма за грантови на Фондацијата Ехага, **краен рок: 20-мај-22 мај** <http://www.ekhagastiftelsen.se/eng/tidplan.shtml>

ГРАНТ-КОНКУРСИ СО ПОСТОЈАНО АПЛИЦИЦИРАЊЕ

- ФОНД L'ORÉAL за поддршка на проекти за помош на жените во ранливи ситуации, **Рок: Отворено**, <https://www.loreal.com/en/news/commitments/supporting-highly-vulnerable-women/>
- The National Geographic Society неколку конкурси- (**Рок: отворен**) <https://www.nationalgeographic.org/funding-opportunities/grants/>
- Open Technology Fund - Повик за апликации за неколку нивни фондови (**Рок: отворен**) <https://guide.opentech.fund/>
- Повик на Јапонска амбасада во Скопје за активистички и проекти за безбедност на луѓето (Grass Roots and Human Security Projects (GGP)) (**Рок: отворен**) https://www.at.emb-japan.go.jp/mk/en/40_bilateral/020_ggp/021_ggpintroduction.html
- Повик - предлог проекти на ЕЕД (The European Endowment for Democracy) (**Рок: Отворен**) <https://www.democracyendowment.eu/en/apply-for-support.html>
- Повик:Повик на The Rapid Response Fund за поддршка на организации, активисти, новинари и други поборници на човекови права кои се соочуваат со дигитални напади и итни случаи од разни видови (**рок: отворен**) <https://frontlineaids.org/our-work-includes/rapid-response-fund/apply/>

АПЛИКАЦИИ СО КРАЈНИ РОКОВИ ПО МАЈ 2022

1. Повик на канцеларијата Public Affairs Advisor (PAA) at the U.S. Mission to NATO (USNATO), „Public Diplomacy Small Grants Program“ (**Рок: 1/08/2022**) <https://www.grants.gov/web/grants/view-opportunity.html?oppId=335257>
2. Повик на УСАИД: Critical Infrastructure Cybersecurity (CIC) Annual Program Statement (APS) (**Рок: 13/03/2022**) <https://tinyurl.com/usaid-cic-aug-2022>
3. Повик на УСАИД: Higher Education for Leadership, Innovation, and Exchange (HELIX), A New Partnerships Initiative (NPI) (**Рок: 02/04/2023**) <https://www.grants.gov/web/grants/search-grants.html?keywords=macedonia>
4. Повик на УСАИД: YouthPower 2 (YP2) Annual Program Statement (APS) (**Рок: 29/03/2023**) <https://www.grants.gov/web/grants/search-grants.html?keywords=macedonia>

ПРОГРАМАТА ЕРАЗМУС+ НА ЕУ ПОДДРЖУВА ПРОЕКТИ, ПАРТНЕРСТВА И НАСТАНИ ВО ОБЛАСТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО, ОБУКА, МЛАДИ И СПОРТОТ, ГИ ИМА СЛЕДНИТЕ ОТВОРЕНИ ПОВИЦИ:

1. Виртуелна размена со други специфични региони во светот, **Рок: 22-фев-2022**
2. Виртуелна размена со Западен Балкан, **Рок: 22-фев-2022**
Овие конкурси на Еразмус+ можете да ги видите на следниот линк:
<https://tinyurl.com/erasmus-plus-dec21-feb22>

Согласно новата програма за 2022 година објавени на 24 ноември 2021 се очекува објавување на 27 конкурси во 2022 во сите 3 клучни акции по примерот на повиците од 2021(поместени подолу):

Клучна акција 1

1. Мобилност на физички лица од областа на високото образование (Рок: 23/02/2021)
2. Мобилност на поединци во областите на стручното образование, училишно образование и образование на возрасни (Рок: 23/02/2021)
3. Меѓународна мобилност која вклучува трети земји кои не се поврзани со програмата (Рок: 23/02/2021)
4. Еразмус акредитации во стручното образование, училишно образование и образование на возрасни (Рок: 19/10/2021)
5. Еразмус акредитации во областа на младите (Рок: 19/10/2021)
6. Мобилност на поединци од областа на младите (Рок: 23/02/2021)
7. Мобилност на поединци од областа на младите (Рок: 4/10/2021)
8. DiscoverEU Акција за вклучување (Рок: 4/10/2021)
9. Виртуелни размени на терен за високото образование и млади (Рок: 20/09/2021)

Клучна акција 2

1. Партнерства за соработка во областа на образованието, обуката и младите, освен оние поднесени од европски невладини организации (Рок: 23/03/2021)
2. Партнерства за соработка во областа на образованието, обуката и младите поднесени од европски невладини организации (Рок: 23/03/2021)
3. Партнерства за соработка во областа на спортот (Рок: 23/03/2021)
4. Партнерства од мали размери во областа на училишното образование, стручното образование и обука, образование на возрасни и млади (Рок: 23/03/2021)
5. Партнерства од мали размери во областа на училишното образование, стручното образование и обука, образование на возрасни и млади (Рок: 4/10/2021)
6. Мали партнериства во областа на спортот (Рок: 23/03/2021)
7. Центри за стручна извонредност (Рок: 7/09/2021)
8. Еразмус+ Академии за наставници (Рок: 7/09/2021)
9. Еразмус Мундус акција (Рок: 16/02/2021)
10. Сојузи за иновации (Рок: 15/09/2021)
11. Напредни проекти (Рок: 15/03/2021)
12. Градење на капацитети во областа на високото образование (Рок: 17/02/2021)
13. Градење на капацитети во областа на стручното образование и обука (Рок: 31/03/2021)
14. Градење на капацитети во областа на млади (Рок: 7/04/2021)
15. Градење на капацитети во областа на спортот (Рок: 7/04/2021)
16. Непрофитни европски спортски настани (Рок: 23/03/2021)

Клучна акција 3

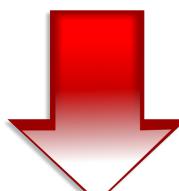
1. Европски млади заедно (Рок: 22/03/2021)
2. Акции и мрежи на Жан Моне (Рок: 01/03/2021)

Апликациите за конкурсите кои се аплицираат во националните агенции можат да се најдат на следниот линк: <https://webgate.ec.europa.eu/erasmus-applications>, а сите кои се аплицираат до ЕАСЕА во Брисел, на <https://tinyurl.com/erasmus-plus-2022>

ПРОГРАМАТА ЗА ЕДИНСТВЕН ПАЗАР (SINGLE MARKET PROGRAM (SMP)) НА ЕУ ГО ОПФАЌА ЕДИНСТВЕНИОТ ПАЗАР, КОНКУРЕНТНОСТА НА ПРЕТПРИЈАТИЈАТА, ВКЛУЧИТЕЛНО И МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА, ОБЛАСТА НА РАСТЕНИЈАТА, ЖИВОТНИТЕ, ХРАНАТА И ДОБИТОЧНАТА ХРАНА И ЕВРОПСКАТА СТАТИСТИКА. ОВА СЕ КОНКУРСИТЕ КОИ СЕ РЕАЛИЗИРАНИ ВО 2021 ГОДИНА И ЗА КОИ СЕ ОЧЕКУВА ПОВТОРНО ОБЈАВУВАЊЕ ВО 2022

1. ЛОКАЛНИ ЗЕЛЕНИ ЗДЕЛКИ РОК: 24-НОВ-21
2. МИСИИ ЗА СОЦИЈАЛНА ЕКОНОМИЈА ЗА ОТПОРНОСТ НА ЗАЕДНИЦАТА РОК: 24-НОВ-21

ОВИЕ ПОВИЦИ ЗА ГРАНТ МОЖАТ ДА СЕ ВИДАТ ТУКА:
[HTTPS://TINYURL.COM/COSME--NOV-21](https://tinyurl.com/cosme--nov-21)

**ДОПОЛНИТЕЛНО ГРАНТ КОНКУРСИ ЗА ПОДНЕСУВАЊЕ ПРЕДЛОГ
ПРОЕКТИ КОИ Е ОТВОРЕНИ ВО РАМКИТЕ НА HORIZON EUROPE -
РАМКОВНАТА ПРОГРАМА ЗА ИСТРАЖУВАЊЕ И РАЗВОЈ НА ЕУ, КАДЕ ИМА
НАД 485 ОТВОРЕНИ И НАЈАВЕНИ КОНКУРСИ ОД НОВАТА ХОРИЗОН
ЕВРОПА 2021-2027 (ЗА КОИ ЌЕ ВИ ТРЕБА НАЈАВА СО EU LOGIN):**

1 COMPONENT - EXCELLENT SCIENCE / ОДЛИЧНА/ИЗВОНРЕДНА НАУКА

1.1. ЕВРОПСКИ СОВЕТ ЗА ИСТРАЖУВАЊЕ - ЕВРОПСКИ СОВЕТ ЗА ИСТРАЖУВАЊЕ: ФИНАНСИРАЊЕ НА ГРАНИЧНИ ИСТРАЖУВАЊА ДИЗАЈНИРАНИ И ВОДЕНИ ОД НАЈДОБРИТЕ ИСТРАЖУВАЧИ ВО ЕВРОПА

- ПОЧЕТНИ ГРАНТОВИ ЕВРОПСКИОТ ИСТРАЖУВАЧКИ СОВЕТ (ERC) - HORIZON EUROPE ERC STARTING GRANT (ERC-2022-STG) (**РОК:** **13/01/2022**) [HTTPS://TINYURL.COM/HE-ERC-STARTING-GRANTS](https://tinyurl.com/he-erc-starting-grants) ВКУПЕН БУЏЕТ: 2021 ГОДИНА: 1,9 МИЛИЈАРДИ ЕВРА

1.2. МАРИ СКЛОДОВСКА КИРИ АКЦИИ:

- MSCA МРЕЖИ НА ДОКТОРАНТИ 2021 - MSCA DOCTORAL NETWORKS 2021 MSCA-2021-DN-01-01 (**РОК: 16/11/2022**) [HTTPS://TINYURL.COM/HE-DOCTORAL-NETWORKS](https://tinyurl.com/he-doctoral-networks)
- MSCA ИСТРАЖУВАЧИ ВО РИЗИК 2021 ГОДИНА - MSCA-2021-RR-01-01 (**РОК: 06/01/2022**) [HTTPS://TINYURL.COM/HE-RES-AT-RISK](https://tinyurl.com/he-res-at-risk)
- РАЗМЕНА НА ПЕРСОНАЛ НА MSCA 2021 ГОДИНА - MSCA-2021-SE-01-01 (**РОК: 09/03/2022**) [HTTPS://TINYURL.COM/HE-EXCHANGES](https://tinyurl.com/he-exchanges) ВКУПЕН БУЏЕТ: 2021 ГОДИНА: 817 МИЛИОНИ ЕВРА, **2022 ГОДИНА: 874 МИЛИОНИ ЕВРА**

1.3. ИСТРАЖУВАЧКИ ИНФРАСТРУКТУРИ: ФИНАНСИРАЊЕ НА НОВИ ИСТРАЖУВАЧКИ ИНФРАСТРУКТУРИ ОД СВЕТСКА КЛАСА.

- ПОДГОТВИТЕЛНА ФАЗА НА НОВИ ИСТРАЖУВАЧКИ ИНФРАСТРУКТУРНИ ПРОЕКТИ НА ЕСФРИ INFRA-2021-DEV-02-01 (**РОК: 20/01/2022**) [HTTPS://TINYURL.COM/HE-PREP-STUDY](https://tinyurl.com/he-prep-study)
- КОНСОЛИДАЦИЈА НА ОКОЛИНАТА НА ИСТРАЖУВАЧКАТА ИНФРАСТРУКТУРА – ИНДИВИДУАЛНА ПОДДРШКА ЗА ПРОЕКТИТЕ НА ESFRI INFRA-2021-DEV-02-02 (**РОК: 20/01/2022**) [HTTPS://TINYURL.COM/HE-CONSOLIDATION](https://tinyurl.com/he-consolidation) ВКУПЕН БУЏЕТ: 2021 ГОДИНА: 289 МИЛИОНИ ЕВРА, **2022 ГОДИНА: 318 МИЛИОНИ ЕВРА.**

2 СОМПОНЕНТ - ГЛОБАЛНИ ПРЕДИЗВИЦИ И ЕВРОПСКА ИНДУСТРИСКА КОНКУРЕНТНОСТ

2.1. ЗДРАВСТВО – 25 ОТВОРЕНИ КОНКУРСИ ЗА ГРАНТ (РОКОВИ: 06/1-21/04/2022) [HTTPS://TINYURL.COM/HE-COMP2-HEALTH](https://tinyurl.com/he-comp2-health)

ВКУПЕН БУЏЕТ: 2021 ГОДИНА: 1039,8 МИЛИОНИ ЕВРА И 2022 ГОДИНА: 936,3 МИЛИОНИ ЕВРА

2.2. КУЛТУРА, КРЕАТИВНОСТ И ИНКЛУЗИВНО ОПШТЕСТВО – 30

ОТВОРЕНИ КОНКУРСИ ЗА ГРАНТ (РОКОВИ: 7/01-20/04/ 2022))

[HTTPS://TINYURL.COM/HE-COMP2-CULTURE](https://tinyurl.com/he-comp2-culture)

ВКУПЕН БУЏЕТ: 2021 ГОДИНА: 160,26 МИЛИОНИ ЕВРА И 2022 ГОДИНА: 264,17 МИЛИОНИ ЕВРА

2.3. ГРАЃАНСКАТА БЕЗБЕДНОСТ НА ОПШТЕСТВОТО - 62 ОТВОРЕНИ КОНКУРСИ ЗА ГРАНТ (РОКОВИ: ЗА 2021 ГОДИНА: 23 НОЕМВРИ И ЗА 2022 ГОДИНА: 16 НОЕМВРИ, 23 НОЕМВРИ.) [HTTPS://TINYURL.COM/HE-COMP2-CIVIL-SECURITY](https://tinyurl.com/he-comp2-civil-security)

ВКУПЕН БУЏЕТ: 2021 ГОДИНА: 220,54 МИЛИОНИ ЕВРА И 2022 ГОДИНА: 193,29 МИЛИОНИ ЕВРА

3.4. ДИГИТАЛНИ, ИНДУСТРИЈА И ПРОСТОР – 95 ОТВОРЕНИ КОНКУРСИ ЗА ГРАНТ (РОКОВИ: ЗА 2021 ГОДИНА: 23 СЕПТЕМВРИ И 21 ОКТОМВРИ, ЗА 2022 ГОДИНА: 25 ЈАНУАРИ, 27 ЈАНУАРИ, 16 ФЕВРУАРИ, 30 МАРТ, 5 АПРИЛ И 16 НОЕМВРИ) [HTTPS://TINYURL.COM/HE-COMP2-DIGITAL](https://tinyurl.com/he-comp2-digital)

ВКУПЕН БУЏЕТ: 2021 ГОДИНА: 1734,97 МИЛИОНИ ЕВРА И 2022 ГОДИНА: 1766,05 МИЛИОНИ ЕВРА

3.5. КЛИМА, ЕНЕРГИЈА И МОБИЛНОСТ - 129 ОТВОРЕНИ КОНКУРСИ ЗА ГРАНТ - (РОКОВИ: ЗА 2022 ГОДИНА: ПОВЕЌЕ ДАТУМИ ВО ЈАНУАРИ И ФЕВРУАРИ, 26 АПРИЛ, 6 СЕПТЕМВРИ И 27 ОКТОМВРИ. 10 ФЕВРУАРИ (ПРВА ЕТАПА), 27 СЕПТЕМВРИ (ВТОРА ЕТАПА)) [HTTPS://TINYURL.COM/HE-COMP2-CLIMATE-ENERGY](https://tinyurl.com/he-comp2-climate-energy)

ВКУПЕН БУЏЕТ: 2021 ГОДИНА: 1517,74 МИЛИОНИ ЕВРА И 2022 ГОДИНА: 1576,51 МИЛИОНИ ЕВРА

3.6. ХРАНА, БИОЕКОНОМИЈА, ПРИРОДНИ РЕСУРСИ, ЗЕМЈОДЕЛСТВО И ЖИВОТНА СРЕДИНА - 81 ОТВОРЕНИ КОНКУРСИ ЗА ГРАНТ (РОКОВИ: ЗА 2022 ГОДИНА: 15 ФЕВРУАРИ (ЕДНА ЕТАПА И ПРВА ЕТАПА), 1 СЕПТЕМВРИ (САМО ВТОРА ЕТАПА))

ВКУПЕН БУЏЕТ: 2021 ГОДИНА: 1020,53 МИЛИОНИ ЕВРА И 2022 ГОДИНА: 900,64 МИЛИОНИ ЕВРА

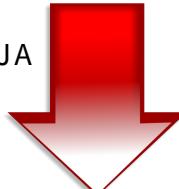
- 129 ОТВОРЕНИ КОНКУРСИ ЗА ГРАНТ

- 17 ПОВИЦИ НА ХОРИЗОНТ ЕВРОПА ПОДДРШКА НА ДВОЈНАТА ТРАНЗИЦИЈА КОН ЗЕЛЕНА И ДИГИТАЛНА ЕКОНОМИЈА (РОК: 23/11/2021)

[HTTPS://TINYURL.COM/HORIZON-EU-TRANSITION](https://tinyurl.com/horizon-eu-transition)

- 17 ПОВИЦИ НА ХОРИЗОНТ ЕВРОПА ПОДДРШКА НА ДВОЈНАТА ТРАНЗИЦИЈА КОН ЗЕЛЕНА И ДИГИТАЛНА ЕКОНОМИЈА (РОК: 23/11/2021)

[HTTPS://TINYURL.COM/HORIZON-EU-TRANSITION](https://tinyurl.com/horizon-eu-transition)

17 ПОВИЦИ НА ХОРИЗОНТ ЕВРОПА ЧИСТИ И КОНКУРЕНТНИ РЕШЕНИЈА ЗА СИТЕ НАЧИНИ НА ТРАНСПОРТ (**РОК: 23/11/2021**)

[HTTPS://TINYURL.COM/HORIZON-EU-TRANSP](https://tinyurl.com/horizon-eu-transp)

- ЧИСТИ И КОНКУРЕНТНИ РЕШЕНИЈА ЗА СИТЕ НАЧИНИ НА ТРАНСПОРТ (**РОК: 23/11/2021**) [HTTPS://TINYURL.COM/HORIZON-EU-TRANSP](https://tinyurl.com/horizon-eu-transp)

- 2 ПОВИЦИ НА ХОРИЗОНТ ЕВРОПА ЗА ПОДДРШКА НА ЗАЈАКНУВАЊЕ НА ИСТРАЖУВАЧКАТА ИНФРАСТРУКТУРА (**РОК: 23/11/2021**)
[HTTPS://TINYURL.COM/HORIZON-EU-REASARCH-INFRAST](https://tinyurl.com/horizon-eu-reasarch-infrast)

- 5 ПОВИЦИ НА ХОРИЗОНТ ЕВРОПА - ПОДДРШКА ВО ИСТРАЖУВАЊЕ И ИНОВАЦИИ ВО ОБЛАСТА НА БЕЗБЕДНОСТА (**РОК: 23/11/2021**)
[HTTPS://TINYURL.COM/HORIZON-EU-SE](https://tinyurl.com/horizon-eu-se)

3 COMPONENT- INNOVATION EUROPE, (12 ПОВИЦИ):

[HTTPS://TINYURL.COM/INNOVATION-EUROPE-2021-22](https://tinyurl.com/innovation-europe-2021-22)

1. СОРАБОТКА СО EEN, HORIZON-EIC-2021-EEN-01-01, **КРАЕН РОК: 06 ЈАНУАРИ 2022 ГОДИНА**

2. ДИЗАЈН, HORIZON-EIT-2021-KIC-DESIGN-EITCCI, **КРАЕН РОК: 24 МАРТ 2022 Г.**

3. ПРОШИРЕНИ ПРЕТПРИЕМАЧКИ ЕКОСИСТЕМИ - HORIZON-EIE-2022-SCALEUP-01-01 **КРАЕН РОК: 10 Мај 2022 ГОДИНА**

4. ЕКОСИСТЕМИ ЗА ПРОШИРУВАЊЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ - HORIZON-EIE-2022-SCALEUP-02-01 **КРАЕН РОК: 4 ОКТОМВРИ 2022 ГОДИНА**

5. КОН ПОИНКЛУЗИВНИ МРЕЖИ И ИНИЦИЈАТИВИ ВО ЕВРОПСКИТЕ ИНОВАЦИСКИ ЕКОСИСТЕМИ - HORIZON-EIE-2022-CONNECT-01-01 **КРАЕН РОК: 26 АПРИЛ 2022 ГОДИНА**

6. ИНТЕГРАЦИЈА НА АКТЕРИ ЗА ОПШТЕСТВЕНИ ИНОВАЦИИ ВО ИНОВАТИВНИТЕ ЕКОСИСТЕМИ HORIZON-EIE-2022-CONNECT-01-02 **КРАЕН РОК: 26 АПРИЛ 2022 ГОДИНА**

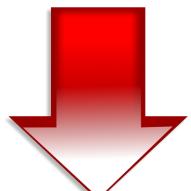
7. СПРОВЕДУВАЊЕ НА КОФИНАНСИРАНИ АКЦИСКИ ПЛНОВИ ЗА МЕЃУСЕБНО ПОВРЗУВАЊЕ НА ИНОВАТИВНИ ЕКОСИСТЕМИ HORIZON-EIE-2022-CONNECT-02-01, **КРАЕН РОК: 27 СЕПТЕМВРИ 2022 ГОДИНА**

8. СТИМУЛИРАЊЕ НА НАБАВКИ ЗА ИНОВАЦИИ HORIZON-EIE-2022-CONNECT-02-02 **КРАЕН РОК: 27 СЕПТЕМВРИ 2022 ГОДИНА**

9. EIC PATHFINDER (TRL 1-TRL 4 ЗА ИСТРАЖУВАЊЕ И РАЗВОЈОТ НА НОВИ ИДЕИ ВО РАНА ФАЗА, ПРОБИВ ТЕХНОЛОГИИ И ВРВНА НАУКА), **РОКОВИ ВО 2022 ГОДИНА: 2 МАРТ 2022 ГОДИНА; 26 ОКТОМВРИ 2022 ГОДИНА**

10. EIC TRANSITION – (ТРЛ 4-6 ЗА КОМПАНИИТЕ ДОПОЛНИТЕЛНО ГИ РАЗВИВААТ И ПОТВРДУВААТ НИВНИТЕ ИНОВАТИВНИ ИДЕИ, НОВИ ТЕХНОЛОГИИ ИЛИ ПИОНЕРСКИ НАУЧНИ ПРОЕКТИ.), **РОКОВИ 2022 ГОДИНА: 6 АПРИЛ 2022; 15 ЈУНИ 2022 И 5 ОКТОМВРИ 2022**

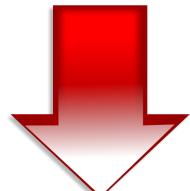
11. EIC ACCELERATOR (ТРЛ 5-9 ЗА СТАРТАПИ И МСП, ДА ГИ ЗГОЛЕМАТ ИНОВАЦИИТЕ СО ГОЛЕМО ВЛИЈАНИЕ СО ПОТЕНЦИЈАЛ ДА КРЕИРАТ НОВИ ПАЗАРИ) **СЛЕДНИ РОКОВИ ВО 2022 ГОДИНА: 12 ЈАНУАРИ 2022, 6 АПРИЛ 2022, 15 ЈУНИ 2022 ГОДИНА, 5 ОКТОМВРИ 2022.**

НАЈАВА НА КОНКУРСИ ЗА АКЦЕЛЕРАТОРСКИ ПРОГРАМИ, ПРЕДИЗВИЦИ И НАГРАДИ ЗА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА И ЗА СТАРТАПИ. ОВА Е ЛИСТАТА КОЈА Е ОТВОРЕНА СЕГА ЗА ОТВОРЕНИ КОНКУРСИ ДО ЈУНИ 2022:

ДЕКЕМВРИ 2021

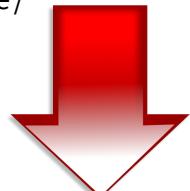
1. ABN AMRO + Techstars Future of Finance Accelerator, **Рок: 1-Dec-21**,
<https://www.techstars.com/accelerators/abn-amro-techstars-future-of-finance-accelerator>
2. Отворен повик PLATOON, **краен рок: 1-декември-21**, https://platoon-2nd-open-call.fundingbox.com/?utm_medium=email&utm_source=fundingbox-fos-newsletter
3. NGI Assure 6-ти отворен повик, **краен рок: 1-декември-21**,
<https://ngi-assure-opencall.fundingbox.com/>
4. DEEP Startup Ecosystem Accelerator, **краен рок: 3-Dec-21**,
<https://www.startupheatmap.eu/deepsea-startup-ecosystem-accelerator/>
5. Прво претпријемач, **краен рок: 5-декември-21**,
<https://www.joinef.com/apply-paris/>
6. Startup Wise Guys Sustainability Accelerator 2022 година, **краен рок: 8-декември-21**,
<https://app.dealum.com/#/company/application/new/8450/s5g93orwavbe6ogznv46yzeqbwzd916m>
7. Галатеа сина забрзувач на раст, **краен рок: 8-декември-21**,
<https://galatea-vouchers.fundingbox.com/>
8. Поднесете апликации за акцелераторската програма на Копенхаген, краен рок: 8-декември-21 <https://startupwiseguys.com/sustainability/>
9. Отворени номинации за европска награда за печатот, **краен рок: 10-декември-21**, <https://www.europeanpressprize.com/awards/timetable-and-procedure/>
10. Глобален знак предизвик за поддршка на детскиот јазик и комуникација, **краен рок: 10-декември-21**
<https://www.globalsignchallenge.org/>
11. Светски предизвик за правда 2022 година за градење поправедни заедници, **краен рок: 10-декември-21**,
<https://worldjusticeproject.org/world-justice-challenge-2022>
12. Најголеми светски награден фонд за млади лидери, **краен рок: 15-декември-21**, <https://www.oneyoungworld.com/lead2030/21-22/challenge-sdg10-asahi>
13. Credit Suisse — Lead2030 предизвик за SDG 15 (Живот на земја), **рок: 15-дек-2021**, <https://www.oneyoungworld.com/lead2030/21-22/challenge-sdg15-credit-suisse>
14. UN Global Compact — Програма
<https://www.unglobalcompact.org/sdgs/young-sdg-innovators>
14. Подигнете го вашиот почеток со мобилност на повисоко ниво!
Краен рок: 17-декември-21, <https://www.eitdigital.eu/our-messages/calls-tenders/eit-community-booster/>

15. APX: Ние #инвестираме, **Рок: 31-Дек-21**, <https://apx.vc/>
16. Mastercard Start Path Global, **краен рок: 31-декември-21**,
<https://startpath.mastercard.com/spglobal/home.html>
17. Hustle Raise, **краен рок: 31-декември-21**, <https://madebyhustle.com/>
18. 50 Partners, **Рок: 31-Дек-21**, <https://www.50partners.fr/>
19. Fongit Innovation Incubator, **Рок: 31-Дес-21**, <https://www.fongit.ch/>
20. Грант за стартапти, **краен рок: 31-декември-21**, <https://www.te-palvelut.fi/en/employers/for-entrepreneurs/services-new-entrepreneurs/startup-grant>
21. Antler UK, **Краен рок: 31-Дек-21**, <https://www.antler.co/london>
22. Axel Springer and Porsche, **Рок: 31-Дек-21**, <https://apx.vc/>
23. Dierenpark Amersfoort Wildlife Fund — Зачувување на природата и зачувување на видовите, **Рок: 31-дек-2021**,
<https://wildlifefund.nl/en/submit-project/>
24. Distill Ventures, **краен рок: 31-декември 21**,
<http://www.distillventures.com/>
25. Забрзувач на кукичка за птици, **краен рок: 31-декември-21**,
<https://gobirdhouse.com/en/accelerator/>
26. Microsoft Accelerator, **краен рок: 31-декември-21**,
<https://startups.microsoft.com/en-us/>
27. Nextstars Accelerator, **краен рок: 31-декември-21**,
<http://www.nextstars.fr/#/entrepreneurs/>
28. Програма за стартапи со вештачка интелигенција, **Краен рок: 31-декември-21**, <https://bird-incubator.com/>
29. Startupbootcamp Internet of Things and Big Data, **краен рок: 31-декември-21** <https://www.startupbootcamp.org/accelerator/iot-data/>
30. Sting Accelerate, **краен рок: 31-декември-21**, <https://sting.co/>
31. Vienna Digital, **Краен рок: 31-декември-2**,
<https://viennabusinessagency.at/funding/programs/wien-digital-110/>

ЈАНУАРИ 2022

1. Онлајн програма за 50 стартапи, **краен рок: 1-јан-22**,
<https://www.thefamily.co/>
2. Полска награда II, **краен рок: 1-јан-22**,
<https://polandprize.space3.ac/apply/>
3. Шанса да освоите 100.000 \$ CAD од Arrell Global Food Innovation Awards, **краен рок: 14 јануари 2022 година**,
<https://arrellfoodinstitute.ca/awards/>
4. Отворени номинации за наградата за управување со земјиште и почва, **краен рок: 15-јан-22**,
<https://www.europeanlandowners.org/awards/soil-land-award>
5. WIN WIN наградата за одржливост во Гетеборг 2022 година
(Одржлива аквакултура) **Краен рок: 16-јан-22**
<http://winwingothenburgaward.com/theme-2022-sustainable-aquaculture/>
6. Младински иновативен предизвик, **краен рок: 18-јан-22**,
<https://solve.mit.edu/challenges/solv-ed-youth-innovation-challenge>

7. Апликации отворени за предизвикот Rise, **краен рок: 22-декември-21**, <https://apply.risefortheworld.org/>
8. Отворени номинации за Start Up Energy Transition Award 2022 година, краен рок: 31-јан-22, <https://www.startup-energy-transition.com/set-award/>
9. Фонд Мејпол за проактивно предизвикување на патријархатот, **краен рок: 31-јан-22**, <http://www.maypolefund.org/the-grant/>

ФЕВРУАРИ 2022

1. Келог-Морган Стенли одржлив предизвик за инвестирање, **краен рок: 13-фев-22**, <https://www.sustainableinvestingchallenge.org/>
2. Номинациите сега се отворени за Fit for Life Awards 2022, **15-фев-22**, <https://www.fitforlife.foundation/awards-application>
3. Отворени номинации за наградите за рана кариера на Wellcome, **Краен рок: 15-фев-22**, <https://wellcome.org/grant-funding/schemes/early-career-awards>
4. IMAGINE- Втор повик за идеи и натпревар за награди, **Краен рок: 8-фев-22**, <https://www.cei.int/news/9124/2nd-edition-of-call-for-ideas-and-award-competition-imagine-active-young-citizens-for-sustainable>

МАРТ 2022

1. Награда Yidan 2022 за унапредување на идеи во образованието, **краен рок: 31-мар-22**, <https://yidanprize.org/the-prize/nominations/>

Грант-конкурси со постојано аплицирање:

1. Invivo Quest: Програмата за иновации InVivo за забрзување на технолошките и еколошките транзиции во АгФуд за надминување на предизвиките на климатските промени додека го хранат светот! (**Рок: Отворен**) <https://www.invivoquesteurotour2020-2021.com/>
2. Отворен иновативен програм на Касперски (**Рок: 1/12/2021**) <https://www.kaspersky.com/blog/open-call-b2c-solutions-for-future/>
3. Предизвик: можност за финансирање од Иновативниот производствен центар за соработка и истражувања (**Рок: отворен**) <https://www.imcrc.org/apply-now/>
4. WBIF грантови/инвестиции во удели на компании во областите енергија, животна средина, социјала, транспорт, дигитална инфраструктура, како и инфраструктурни проекти за развој на приватниот сектор (**Рок: отворен** (за годишни или двогодишни предлог проекти) <https://wbif.eu/about/how-apply-wbif-grant>

Во делот на поддршки за социјалните претпријатија како и на иновациите приредуваме листа на 13 конкурси за грант поддршка и т.н. предизвици.

1. StartupXs - Грант за почетно финансирање за социјални претпријатија, **Рок: 31-дек-2021**, <https://startupxs.com/fund/changemakers-seed-funding-2022/>

2. Глобалниот фонд за иновации (ГИФ) - предлог проекти за иативни и економични решенија кои се однесуваат на кој било голем предизвик за развој (вклучувајќи енергија, пристап до вода, земјоделство и риболов) во која било земја или во повеќе земји од светот во развој. (**Рок: отворен**) <https://www.globalinnovation.fund/apply/steps/understanding-the-application-process/>

3. Фондација Draper Richards Kaplan - почетна поддршка за социјални претпријатија (**Рок: отворен**). <https://www.drkfoundation.org/apply-for-funding/submit-an-application/>

4. Фондација за садење овошни дрвја (Fruit Tree Planting Foundation) - Помош за овошни насади. FTPF нуди саден материјал и техничка помош за воспоставување овошни насади што ќе се користат за доброворни цели. (**Рок: отворен**) <https://www.ftpf.org/apply>

5. The Development Related Infrastructure Investment Vehicle (Инвестициско возило за инфраструктура поврзано со развојот) (DRIVE) е програма на холандска поддршка за инфраструктурни проекти во областите на вода; клима; безбедност на храна; и сексуално и репродуктивно здравје и права. (**Рок: отворен**) <https://english.rvo.nl/subsidies-programmes/how-apply-drive>

6. USAID - развој на иновативни вложувања (DIV). DIV спонзорира развој на иативни вложувања (ДИВ) за идентификување, развој, тестирање и размерување на иативни пристапи во развојот. (**Рок: отворен**) <https://www.usaid.gov/div>

7. Глобален фонд за фондации во заедницата (Global Fund for Community Foundation -GFCF прифаќа концепти насочени кон зајакнување и поддршка на приодите за филантропија во заедницата. (**Рок: отворен**) <https://globalfundcommunityfoundations.org/what-we-do/grants/apply-for-a-grant/>

8. Вода за сите (Aqua for All) - пристап до вода и санитарии - Има за цел да го олесни одржливиот пристап до вода и санитарии и затоа бара концептни белешки за решенија за предизвиците со вода. (**Рок: отворен**) <https://aquaforall.org/news/apply-now/>

9. Корпоративна фондација ENGIE - Грантови за подобрен пристап до енергија од загрозените заедници. (**Рок: отворен**) <https://fondation-engie.com/soumettre-un-projet/>

10. Фондација Soest Third World Group - Проекти за развој од мал обем за вода, земјоделство, аквакултура и други потреби на многу сиромашните. (**Рок: отворен**) <https://www.derdewereldgroepsoest.nl/dwgs25/index.php/project-application.html>

